

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี : วิเคราะห์ความแปรปรวนพหุ*

A Study of the Desirable Characteristics of Primary School Students in Chonburi Province: Multivariate Analysis of Variance

อ้อมใจ สุทธิวาริ**
สมโภชน์ อเนกสุข***
สุรีพร อนุศาสนนันท์****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น และชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำแนกตามประเภทของโรงเรียน คือ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริตและไม่เข้าร่วมโครงการ ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้น และประเภทของโรงเรียนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน ได้ตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริต รวมตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 476 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ ประกอบด้วยฉบับที่ 1 แบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี และฉบับที่ 2 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ 2 ทาง

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับชั้นและโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่ระดับประถมศึกษาตอนต้น คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีจิตสาธารณะ ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีทักษะกระบวนการคิด
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประเภทของการเข้าร่วมโครงการและโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีทักษะกระบวนการคิด ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีจิตสาธารณะ
3. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นและประเภทของการเข้าร่วมโครงการต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ($p > .05$)
4. แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ควรใช้วิธีการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจกรรมประจำวัน บูรณาการ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และจัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

*วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย วัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study desirable characteristics of primary school students in Chonburi classified by school types and school status whether or not the schools participate in the “Upright” project, 2) to study the interactions between the two factors, and 3) to propose a framework for the development of the desirable characteristics of primary school students in Chonburi.

The subjects used in this research were drawn from a two-stage sampling technique. In total, there were 476 subjects including primary school students, administrators, teachers, parents and school committee board. Two questionnaires sets were designed in this research. One was a five-point-rating-scale questionnaire regarding the descriptions of the desirable characteristics for primary students in Chonburi. The other was an open-ended questionnaire asking the ways of development in the desirable characteristics for primary school students in Chonburi. To analyse these data several statistics included Percentage, Mean, Standard Deviation and two-way MANOVA was used.

The results of the study show as follows:

1. The desirable characteristics for primary school students in Chonburi classified by school types (junior and senior primary school) in general was at a high level. Public mind was the most desirable characteristic for the students in junior primary school, whereas the skill of thinking was found the most desirable characteristic for those in the senior primary school.
2. The desirable characteristics for primary students in Chonburi classified by schools participation in the “Upright” project in general was at a high level and was at a moderate for schools which do not participate in such the project. Skill of thinking was the most desirable characteristic for the students in school participating in the “Upright” project, whereas the public mind was the most desirable characteristic for students in schools which do not participate in the “Upright” project.
3. There was no interaction between grade level and the participation of the “Upright” project towards the desirable characteristics for primary school students in Chonburi ($p > .05$).
4. To develop the desirable characteristics of the primary school students, this study reports that the students should be educated with the integration of the desired attributes in their daily activities as well as in the eight subjects. Moreover, the schools should initiate projects for developing desirable characteristics.

KEYWORDS: UPRIGHT SCHOOL/DESIRABLE CHARACTERISTICS/ PRIMARY SCHOOL STUDENTS.

บทนำ

จากการพัฒนาที่ขาดความสมดุล โดยมุ่งที่สร้างความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ทำให้มนุษย์และสังคม รวมทั้งการจัดการต่าง ๆ ปรับตัวตามไม่ทัน เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุและการพัฒนาด้านจิตใจ ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชน ส่งผลให้เด็กและเยาวชนไทยต้องรับ

ผลกระทบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ส่วนหนึ่งปรับตัวไปสู่พฤติกรรมที่เบี่ยงเบน และอาจสร้างปัญหาแก่ตนเองและสังคมรอบด้าน มีค่านิยมและพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเน้นวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสื่อมถอยทางศีลธรรม เกิดปัญหาสังคม ที่ทุกฝ่ายต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข มีคุณภาพ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และจริยธรรม มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและมีภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี โดยทุกฝ่ายต่างหวังว่า การศึกษาจะเป็นกระบวนการที่ช่วยขัดเกลา และสร้างสรรค์คนให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาคนให้มีศักยภาพ และใช้กระบวนการศึกษาในการพัฒนาดังกล่าว

กระทรวงศึกษาธิการยังมีความตระหนักในภารกิจที่สำคัญดังกล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาคน มุ่งเน้นการพัฒนาภูมิคุ้มกันที่มีอยู่ พร้อมทั้งเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง โดยให้พัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์ จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552 – 2559) เจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาที่ยั่งยืน และมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน โดยมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 14–15)

แนวทางการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาหรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า “โครงการโรงเรียนสุจริต” เพื่อให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนเครือข่ายสุจริต ร่วมป้องกันและต่อต้านทุจริตทุกรูปแบบ ปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริตให้เป็นวิถีชีวิตในโรงเรียน และชุมชนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งดำเนินงานโดยสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการและเชื่อมั่นว่าโครงการนี้จะมีส่วนช่วยให้สังคมเกิดความตระหนักในคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลมากขึ้น จึงจัดทำโครงการดังกล่าวขึ้น มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะการคิดเป็นผู้นำ สามารถทำงานเป็นกลุ่มและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย ซึ่งยุทธศาสตร์และเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งหวังพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข สามารถคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ก้าวไกลสู่สากล ตลอดจนคุณลักษณะของนักเรียนโรงเรียนสุจริต คือ ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ มีวินัย อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ ผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นรูปธรรมนำไปสู่การปฏิบัติสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนกระทำความดีแก่ส่วนรวมให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชนและท้องถิ่นเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละและความมีจิตสาธารณะ (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2556)

จากการทบทวนวรรณกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg) และทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของเพียร์เจต์ (Piaget) และจากแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามโครงการโรงเรียนสุจริตของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ทำให้ได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้มีทั้งสิ้น 9 คุณลักษณะ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ และ 9) มีทักษะกระบวนการคิด นอกจากนี้งานวิจัยที่ผ่าน

มายังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณระหว่างโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริตและไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ เนื่องจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของประชากรมากกว่า 2 ชุดขึ้นไป ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการแยกแหล่งความแปรปรวนของข้อมูลว่าความแปรปรวนของข้อมูลหรือความแตกต่างของข้อมูลเป็นความแตกต่างอันเนื่องมาจากตัวแปรอิสระหรือเป็นความแตกต่างอันเนื่องมาจากความคลาดเคลื่อน (Error) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้ตรวจสอบหรือเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยตัวแปรตามต้องเป็นตัวแปรต่อเนื่องหรือมีมาตราวัดตั้งแต่มาตราอันดับ (Interval Scale) ขึ้นไป และมีจำนวนตั้งแต่ 2 ตัว ขึ้นไปซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรตามคือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 9 คุณลักษณะ ส่วนตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม (Categories) ซึ่งแบ่งกลุ่มตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรอิสระประกอบด้วย ระดับชั้นและประเภทของการเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เห็นความชัดเจนของความแตกต่างในการเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน อีกทั้งการศึกษาปฏิสัมพันธ์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ทราบว่า การแสดงออกซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนนั้นมีผลมาจากระดับชั้นของนักเรียนหรือประเภทของการเข้าร่วมโครงการหรือไม่ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปวางแผนการพัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมเสริมด้านอื่นๆ ให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประเภทของโรงเรียน คือ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริตและไม่เข้าร่วมโครงการ
3. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นและประเภทของโรงเรียนที่เข้าร่วมที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริตและไม่เข้าร่วมโครงการในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี

สมมติฐานการวิจัย

มีปฏิสัมพันธ์เชิงพหุระหว่างระดับชั้นและประเภทของโรงเรียนต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี

ทฤษฎีและงานวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐาน คือ

1. ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับช่วงชั้นและพัฒนาการเด็กมีผลปฏิสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดย โคลเบอร์ก (Kohlberg) ยึดถือทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของเพียเจต์ (Piaget) เป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม และถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของพัฒนาการทางปัญญา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบ่งระดับพัฒนาการออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์สังคม (เด็กวัยแรกเกิด-2 ขวบ) ระดับที่ 2 กฎเกณฑ์สังคม (อายุ 2-7 ปี) และระดับที่ 3 สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม (อายุ 7-12 ปี) การเกิดจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กนั้น จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง

ผิด มิได้เกิดจากการเรียนรู้ มิได้เกิดจากสังคมแวดล้อม แต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของแต่ละบุคคล พัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของการสังเกตและการคิดไตร่ตรองของบุคคลผู้ที่ไม่ชอบการสังเกตหรือไม่ชอบที่จะคิดไตร่ตรอง พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไม่เกิด แม้ว่าพัฒนาการทางปัญญาได้เข้าสู่ขั้นสูงแล้วก็ตาม ซึ่งโคลเบอร์กเชื่อว่า พัฒนาการเกิดเป็นขั้น ๆ จากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งตามลำดับอย่างแน่นอนตายตัว (Invariant) ดังนั้น จริยธรรมจึงพัฒนาเป็นขั้น ๆ จากขั้นต่ำกว่าไปสู่ขั้นสูงกว่าทีละขั้น ไม่มีการข้ามขั้น ไม่มีการสลับขั้น และไม่ว่าบุคคลจะเติบโตในสังคมใด หรือนับถือศาสนาใด ย่อมมีลำดับขั้นการพัฒนาของจริยธรรมที่เหมือน ๆ กัน เรียกว่าทฤษฎีพัฒนาการเชิงโครงสร้าง (Structural development theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (Cognitive development theory)

2. ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับประเภทของโรงเรียนและการจัดกิจกรรมมีผลปฏิสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดย พิศเพลิน เขียวหวาน (2553) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนา การวัดและการประเมินคุณธรรมตามสภาพจริงในสถานศึกษา กรณีตัวอย่างโรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ โดยแนวทางในการดำเนินงานทางโรงเรียนจะสอดแทรกการสอนจริยธรรมเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นการบูรณาการจริยธรรม พัฒนาผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีการจัดทำแผนการสอนจริยธรรม มีการประเมินคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับการให้ความรู้ทางวิชาการ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น ประเมินจากการบันทึกการสอนของครู ประเมินการวัดวุฒิภาวะทางอารมณ์ของนักเรียน โดยประสานงานความร่วมมือกันระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำผลการวินิจฉัยมาปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ซึ่งจะทำให้ได้เยาวชนที่ทั้งเก่ง และเป็นคนดีของประเทศในอนาคต

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัย สรุปได้ว่า การแสดงออกซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ช่วงอายุที่ต่างกัน การแสดงออกของคุณลักษณะประจำตัวนักเรียนน่าจะแตกต่างกัน และประเภทของโรงเรียน โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมสนับสนุนให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์มีวิธีการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มากกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ น่าจะทำให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนแตกต่างกัน

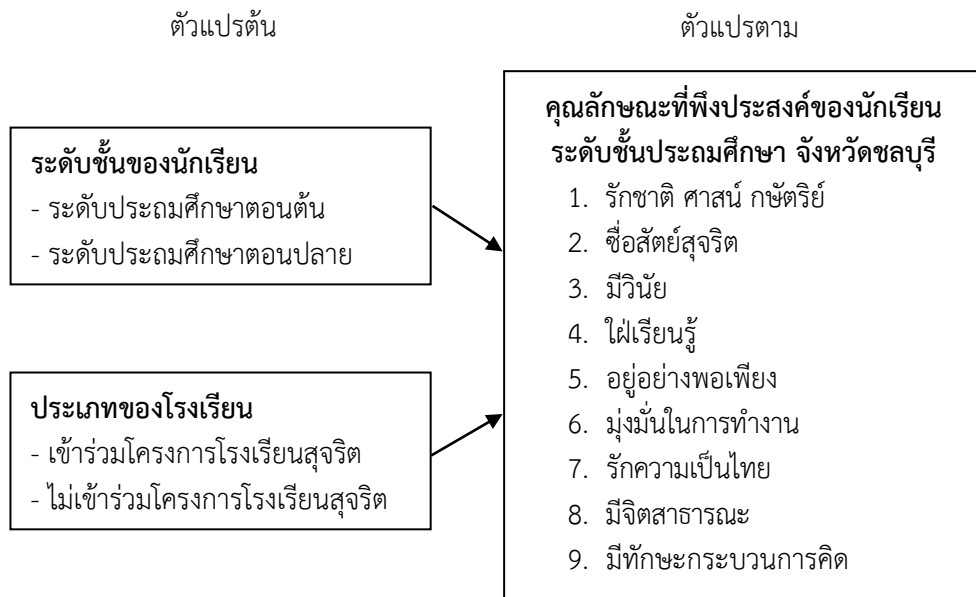
กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยนโยบายเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ดังนี้

1. นโยบายเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ

2. นโยบายเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ประการ (ภายใต้โครงการโรงเรียนสุจริต) ของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) ประกอบด้วยลักษณะ ดังนี้ 1) มีทักษะกระบวนการคิด 2) มีวินัย 3) ซื่อสัตย์สุจริต 4) อยู่อย่างพอเพียง และ 5) จิตสาธารณะ

จากการทบทวนวรรณกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามนโยบายเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และนโยบายเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ภายใต้โครงการโรงเรียนสุจริตของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ 9 คุณลักษณะ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ และ 9) มีทักษะกระบวนการคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

1. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรีปีการศึกษา 2559 รวมทั้งสิ้น 61,591 คน

สำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา	ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น						ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย						รวม
	เข้าร่วมโครงการ			ไม่เข้าร่วมโครงการ			เข้าร่วมโครงการ			ไม่เข้าร่วมโครงการ			
	ป.1	ป.2	ป.3	ป.1	ป.2	ป.3	ป.4	ป.5	ป.6	ป.4	ป.5	ป.6	
สปป.ชบ. 1	271	292	307	2,760	2,709	2,733	277	305	290	2,680	2,720	2,664	18,008
สปป.ชบ. 2	322	321	333	2,593	2,565	2,500	351	327	338	2,424	2,408	2,570	17,052
สปป.ชบ. 3	350	360	341	4,242	4,251	4,113	347	311	338	3,894	3,954	4,030	26,531
รวม	943	973	981	9,595	9,525	9,346	975	943	966	8,998	9,082	9,264	61,591

2. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 69,290 คน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ชลบุรี	ตัวอย่าง				จำนวน ทั้งสิ้น
	ผู้บริหาร	ครู	ผู้ปกครอง	คณะกรรมการ สถานศึกษา	
1. สปป.ชบ. 1	82	1,536	18,008	816	20,442
2. สปป.ชบ. 2	112	1,360	17,052	1,008	19,532
3. สปป.ชบ. 3	81	1,747	26,531	957	29,316
รวม	275	4,643	61,591	2,781	69,290

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power และการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง กำหนด $\alpha = .05$, $\beta = .05$ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage sampling) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ขั้นตอนที่ 1 สุ่มนักเรียนจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริต ขั้นตอนที่ 2 สุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับชั้น โดยโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริต ในเขตจังหวัดชลบุรี มีทั้งสิ้น 19 โรงเรียน จำนวนนักเรียนรวม 5,781 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 119 คน

กลุ่มที่ 2 ขั้นตอนที่ 1 สุ่มนักเรียนจากโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริต ขั้นตอนที่ 2 สุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามระดับชั้น โดยโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริตในเขตจังหวัดชลบุรี มีทั้งสิ้น 256 โรงเรียน จำนวนนักเรียนรวม 55,810 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 119 คน

กลุ่มที่ 3 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) สุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา จากโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริต ได้กลุ่มตัวอย่าง 119 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามการแสดงผลการประเมินปัจจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการแสดงผลการประเมินปัจจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีข้อความจำนวน 90 ข้อ โดยใช้โครงสร้างข้อความของแบบสอบถามการแสดงผลการประเมินปัจจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี

2. แบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อสอบถามข้อคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีข้อความจำนวน 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ในระดับโรงเรียน (school survey) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุ ทั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในช่วงเดือน พฤษภาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2560 โดยแจกแบบสอบถามไปจำนวน 476 ฉบับ ได้แบบสอบถาม คืนมาเป็นฉบับที่สมบูรณ์จำนวน 476 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100.00 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) โดยวิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ .72–.94 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .995

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำข้อความพฤติกรรมบ่งชี้ที่ได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี คุณครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษา โดยดำเนินการดังนี้

1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยการนำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์คุณภาพแล้ว ไปให้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ดำเนินการตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามนี้เป็นการ

ตอบแบบสอบถามของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยสังเกตว่า ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น นักเรียนกลุ่มตัวอย่างยังไม่เข้าใจข้อความ จึงได้ให้ครูประจำชั้นอ่านข้อความให้นักเรียนฟังและนักเรียนเป็นผู้ลงความคิดเห็นด้วยตนเอง แต่ระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย นักเรียนกลุ่มตัวอย่างสามารถอ่านและเข้าใจข้อความ จึงเป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง

2 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์และนำลงรหัสบันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์

3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปตามลำดับ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยรวมรายด้านและรายข้อ และจำแนกตามระดับชั้นและประเภทของการเข้าร่วมโครงการ โดยการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
3. วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นและประเภทของการเข้าร่วมโครงการต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี โดยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนพหุ 2 ทาง (two-way MANOVA)
4. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยการสรุปผลการตอบแบบสอบถามจาก ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา

ผลการวิจัย

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรีจำแนกตามระดับชั้นและโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96, SD = .82$) โดยที่ระดับประถมศึกษาตอนต้นคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 3.98, SD = .83$) ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย คุณลักษณะ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีทักษะกระบวนการคิด ($\bar{X} = 4.02, SD = .86$) ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับชั้น โดยรวมรายด้าน

ด้าน ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี	ระดับชั้น						โดยรวม		
		ประถมศึกษาตอนต้น		ประถมศึกษาตอนปลาย						
		$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ
1	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	3.91	.84	มาก	3.92	.84	มาก	3.92	.84	มาก
2	ซื่อสัตย์สุจริต	3.95	.85	มาก	3.95	.86	มาก	3.95	.85	มาก
3	มีวินัย	3.94	.82	มาก	3.95	.83	มาก	3.95	.82	มาก
4	ใฝ่เรียนรู้	3.94	.82	มาก	3.98	.83	มาก	3.96	.83	มาก
5	อยู่อย่างพอเพียง	3.96	.83	มาก	3.99	.84	มาก	3.97	.83	มาก
6	มุ่งมั่นในการทำงาน	3.94	.82	มาก	3.99	.84	มาก	3.96	.83	มาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ด้าน ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ นักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี	ระดับชั้น						โดยรวม		
		ประถมศึกษาตอนต้น			ประถมศึกษาตอนปลาย			$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ
		$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ			
7	รักความเป็นไทย	3.95	.83	มาก	3.98	.84	มาก	3.97	.83	มาก
8	มีจิตสาธารณะ	3.98	.83	มาก	4.00	.83	มาก	3.99	.83	มาก
9	มีทักษะกระบวนการคิด	3.96	.85	มาก	4.02	.86	มาก	3.99	.85	มาก
	รวม	3.95	.82	มาก	3.98	.83	มาก	3.96	.82	มาก

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประเภทของการเข้าร่วมโครงการและโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, $SD = .82$) โดยที่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีทักษะกระบวนการคิด ($\bar{X} = 4.80$, $SD = .24$) ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 3.20$, $SD = .23$) ปรากฏดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามประเภทการเข้าร่วมโครงการ โดยรวมรายด้าน

ด้าน ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี	ประเภทการเข้าร่วม						โดยรวม		
		เข้าร่วมโครงการ			ไม่เข้าร่วมโครงการ			$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ
		$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ			
1	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	4.73	.22	มากที่สุด	3.10	.16	ปานกลาง	3.92	.84	มาก
2	ซื่อสัตย์สุจริต	4.77	.26	มากที่สุด	3.13	.21	ปานกลาง	3.95	.85	มาก
3	มีวินัย	4.73	.26	มากที่สุด	3.16	.23	ปานกลาง	3.95	.82	มาก
4	ใฝ่เรียนรู้	4.75	.25	มากที่สุด	3.17	.22	ปานกลาง	3.96	.83	มาก
5	อยู่อย่างพอเพียง	4.77	.25	มากที่สุด	3.18	.23	ปานกลาง	3.97	.83	มาก
6	มุ่งมั่นในการทำงาน	4.76	.25	มากที่สุด	3.17	.24	ปานกลาง	3.96	.83	มาก
7	รักความเป็นไทย	4.76	.27	มากที่สุด	3.18	.24	ปานกลาง	3.97	.83	มาก
8	มีจิตสาธารณะ	4.78	.23	มากที่สุด	3.20	.23	ปานกลาง	3.99	.83	มาก
9	มีทักษะกระบวนการคิด	4.80	.24	มากที่สุด	3.18	.27	ปานกลาง	3.99	.85	มาก
	รวม	4.76	.19	มากที่สุด	3.16	.18	ปานกลาง	3.96	.82	มาก

3. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นและประเภทของการเข้าร่วมโครงการต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี ($p > .05$) ปรากฏดังตารางที่ 33

ตารางที่ 33 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมของตัวแปรตาม 9 คุณลักษณะ

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	SS	df	MS	F	p
ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง	รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์	.000	1	.000	.006	.937
ระดับชั้นและประเภท	ชื่อเสียงสุจริต	.005	1	.005	.092	.762
การเข้าร่วมโครงการ	มีวินัย	.015	1	.015	.246	.620
	ใฝ่เรียนรู้	.017	1	.017	.320	.572
	อยู่อย่างพอเพียง	.042	1	.042	.717	.398
	มุ่งมั่นในการทำงาน	.027	1	.027	.452	.502
	รักความเป็นไทย	.034	1	.034	.527	.468
	มีจิตสาธารณะ	.007	1	.007	.125	.724
	มีทักษะกระบวนการคิด	.000	1	.000	.002	.964

4. แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ควรใช้วิธีการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และจัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยได้อภิปรายผล ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับชั้นและโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่ระดับประถมศึกษาตอนต้น คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีจิตสาธารณะ ส่วนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีทักษะกระบวนการคิด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 7-9 ปี ช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่ตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น มุ่งหลบหลีกมิให้ตนถูกลงโทษทางร่างกาย เลือกกระทำในสิ่งที่น่าความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น และเลือกกระทำเพื่อหวังผลรางวัล การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความเสียสละอาจมีการหวังรางวัลหรือคะแนนจากการกระทำ ซึ่งแตกต่างจากระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่นักเรียนมีคุณลักษณะด้านทักษะการคิดมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 10-12 ปี ในช่วงวัยนี้ พัฒนาการทางสมองเริ่มพัฒนา สามารถใช้กระบวนการทางสมองในการคิดเพื่อตัดสินใจเลือกกระทำว่า การกระทำใดควรทำ การกระทำใดไม่ควรทำ กระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน หรือทำตามกฎหมาย และศาสนา เด็กในขั้นนี้ยังต้องการการควบคุม แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เด็กยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามผู้อื่น ทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ และทำตามหน้าที่ในสังคม สอดคล้องตามทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับช่วงชั้นและพัฒนาการเด็กมีผลปฏิสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบ่งระดับพัฒนาการออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์สังคม (เด็กวัยแรกเกิด-2 ขวบ) ระดับที่ 2 กฎเกณฑ์สังคม (อายุ 2-7 ปี) และระดับที่ 3 สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม (อายุ 7-12 ปี) การเกิดจริยธรรมตามธรรมชาติของโคลเบอร์กนั้น จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องมิได้เกิดจากการเรียนรู้ มิได้เกิดจากสังคมแวดล้อม แต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของแต่ละบุคคล พัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของการสังเกตและการคิดไตร่ตรองของบุคคล ผู้ที่ไม่ชอบการสังเกตหรือไม่ชอบที่จะคิดไตร่ตรอง พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไม่เกิด แม้ว่าพัฒนาการทางปัญญาได้เข้าสู่ขั้นสูงแล้วก็ตาม สอดคล้องกับอารีวรรณ คูหะเพ็ญแสง (2559, บทคัดย่อ) พบว่า

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ตัวแปรที่มีค่าสูงสุด คือ ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งส่งผลทางบวกต่อการมีพฤติกรรม จิตสาธารณะของนักเรียน นั่นคือ ถ้านักเรียนสามารถรับรู้ความสามารถของตนเองได้มาก ก็จะมีพฤติกรรม จิตสาธารณะสูง ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยรองลงมา คือ ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดู แบบเข้มงวด กวดขัน ซึ่งส่งผลทางลบต่อพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ นั่นคือ ถ้านักเรียนถูกอบรมเลี้ยงดูมาแบบเข้มงวดกวดขันสูง ก็จะมีพฤติกรรมจิตสาธารณะต่ำ และตัวแปรสุดท้าย คือ ตัวแปรการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน ซึ่งส่งผลทางบวกต่อพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะ นั่นคือ ถ้านักเรียนรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่นำเสนอเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีจิตสาธารณะมาก ก็จะมีผลให้นักเรียน มีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูง

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี พิจารณาประเภทการเข้าร่วมโครงการ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านมีทักษะกระบวนการคิดมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีทักษะกระบวนการคิด รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านมีจิตสาธารณะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ พิจารณาเฉพาะประเภทการเข้าร่วมโครงการ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านมีจิตสาธารณะมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ มีจิตสาธารณะ รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านมีทักษะกระบวนการคิด และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากร ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริตทุกฝ่ายมีการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโดยการบูรณาการตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ มีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการจัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เฉพาะด้าน อีกทั้งยังมีการสอดแทรกในกิจวัตรประจำวันของนักเรียน ปลูกฝังส่งเสริมในเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านพฤติกรรมและจิตใจที่ดีให้กับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนิชย์ แก้วมณีชัย (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 7 ด้าน ระดับปานกลาง 1 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านอยู่อย่างพอเพียง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านมีวินัย ผลการเปรียบเทียบการศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันทุกด้านจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และรักความเป็นไทย แตกต่างกัน โดยทางด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และ มีวินัย โรงเรียนขนาดกลางมีระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กและด้านใฝ่เรียนรู้และอยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนขนาดเล็กมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์มากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนด้านซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน และมีจิตสาธารณะ ไม่แตกต่างกัน

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นและประเภทของการเข้าร่วมโครงการต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี พบว่า ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลาย กับประเภทการเข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้ง 9 คุณลักษณะไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนรวมทั้ง 9 คุณลักษณะเป็นรายด้าน พบว่า ระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาตอนปลาย กับประเภทการเข้าร่วมโครงการและไม่เข้าร่วมโครงการ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้ง 9 คุณลักษณะไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับชั้นประถมศึกษา

ตอนต้นและระดับประถมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำ เด็กสามารถคิดตามหลักของเหตุผลได้ แต่จำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่เห็นรูปธรรม ตามทฤษฎีเกี่ยวกับช่วงชั้นและพัฒนาการเด็กมีผลปฏิสัมพันธ์ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดย โคลเบอร์ก จากทฤษฎีดังกล่าว ทำให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นและระดับประถมศึกษาตอนปลาย มีพัฒนาการทางด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน การแสดงออกทางพฤติกรรมจึงไม่แตกต่างกัน ทำให้ผลการวิจัยที่ได้ไม่แตกต่างกัน แต่การเข้าร่วมโครงการมีผลทำให้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีการสอดแทรกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้อยู่ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ทำให้นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริตมีการแสดงออก ทางพฤติกรรมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนดีกว่านักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนสุจริต สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรุณี เพ็งพันธ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา กรณีศึกษารายวิชาการศึกษากับสังคม สรุปว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ก่อให้เกิดจิตสำนึกของผู้เรียนนั้น ได้มาจากการทำกิจกรรมที่หลากหลาย โดยแต่ละกิจกรรมสอดแทรกการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและซึมซับพฤติกรรมที่ดีจากการทำกิจกรรมที่ครูกำหนดให้ เช่น กิจกรรมเรารักในหลวง กิจกรรมคนเลเฮดอย กิจกรรมภาพเบื้องหน้ากับปัญหาสังคม กิจกรรมจิตอาสาพาน้องคิด และกิจกรรมสร้างความกล้าที่ท้าทาย

4. แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ควรใช้วิธีการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ และจัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 290) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จึงต้องพิจารณาถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้จัดขึ้น แล้วส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งอาจดำเนินการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ การปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน จัดกิจกรรมพัฒนาส่งเสริมคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน บูรณาการการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาที่เรียน จัดทำโครงการพิเศษเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยเฉพาะ ทั้งนี้ แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น สามารถพัฒนาได้โดยการนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนไปกำหนดไว้ในกิจกรรมที่ต้องการจัดขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้ การที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้ปกครองต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี เพราะนักเรียนจะเลียนแบบโดยอัตโนมัติกับคนที่อยู่ใกล้ชิดและรักที่สุด คือ พ่อแม่ ผู้ปกครอง นอกจากนี้ ผู้ปกครองต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของบุตรหลาน ต้องคอยช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริมทั้งการเรียน การเล่น การทำงาน และการปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน รวมทั้งให้ความร่วมมือและสนับสนุนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อเป็นการเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 290) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องอาศัยการ

บริหารจัดการและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องร่วมมือกันในการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี: การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุ ผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะดังนี้

1. การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนควรมีการพัฒนาคุณลักษณะ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ให้มากกว่าด้านอื่น รองลงมา คือ คุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริตและคุณลักษณะด้านใฝ่เรียนรู้ตามลำดับ
2. การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ควรมีการส่งเสริมให้กระทำอย่างต่อเนื่อง คือ คุณลักษณะด้านมีทักษะกระบวนการคิดและคุณลักษณะด้านมีจิตสาธารณะ
3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมดีแล้ว เพื่อให้การแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ยังคงอยู่ตลอดไป และควรมีการจัดกิจกรรม เพื่อแก้ไขหรือพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน กรณีที่คุณลักษณะที่พึงประสงค์นั้น นักเรียน แสดงพฤติกรรมออกมาน้อย เนื่องจากคุณลักษณะบางคุณลักษณะต้องมีการปลูกฝังอย่างถูกต้อง เห็นภาพชัดเจน นักเรียนจะได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตน และแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ออกมาอย่างต่อเนื่อง
4. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ควรมีการนำรูปแบบ หรือแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโครงการโรงเรียนสุจริตมาใช้ในการแก้ไขและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน อีกทั้งยังต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน เกิดจากการร่วมมือหลายฝ่ายและเป็นเรื่องที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2552). การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับการวิจัย. ใน *การนำเสนอผลงานวิจัยแห่งชาติ 2552 (Thailand Research EXPO 2009)* (หน้า 1-11). กรุงเทพฯ: ศูนย์การเรียนรู้ทางการวิจัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาริสา อร่ามเรือง. (2553). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน*. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พนิชย์ แก้วมณีชัย. (2555). *การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม*. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนครพนม.

- วรวิฑูรี เฝิงพันธ์. (2558). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา: กรณีศึกษารายวิชาการศึกษากับสังคม. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 11(2), 201-212.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *แนวทางการพัฒนาการวัดผลและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (2556). *โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *รายงานการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อารีวรรณ คูหเพ็ญแสง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น: กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตในภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัย วัตถุประสงค์ และสถิติ การศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Kohlberg, L. (1969). Stage and sequence: The cognitive development approach to socialization. In D. A. Goslin (Ed.), *Handbook of socialization theory* (pp. 347-480). Chicago, IL; Rand McNally.
- Piaget, J. (1967). *The moral judgment of child*. London: Rutledge and Keegan Paul.